

Prehľad faktov o Programe rozvoja vidieka na Slovensku na obdobie rokov 2014 – 2022

Program rozvoja vidieka na Slovensku (PRV), ktorý Európska komisia oficiálne schválila 13. februára 2015 a ktorý bol naposledy pozmenený 3. februára 2022, načrtáva priority Slovenska pri využívaní verejných prostriedkov vo výške 3,0 miliardy EUR, ktoré sú k dispozícii počas deväťročného obdobia od roku 2014 do roku 2022 (2 276 miliónov EUR z rozpočtu EÚ a 766 miliónov EUR z vnútroštátnych finančných prostriedkov). Rozšírené programové obdobie zahŕňa 2 roky prechodného obdobia 2021-2022.

Program sa zameriava najmä na zvýšenie konkurencieschopnosti odvetvia poľnohospodárstva a lesného hospodárstva (s cieľom podporovať investície do 2 000 poľnohospodárskych a 723 potravinárskych podnikov), pričom sa zabezpečuje primerané riadenie prírodných zdrojov a podporujú sa poľnohospodárske postupy šetrné ku klíme – na približne 20 % obrábanej poľnohospodárskej pôdy je zabezpečená ochrana biodiverzity, pôdy a/alebo vodných zdrojov. Cieľom RDP je takisto podpora celého vidieckeho hospodárstva, a to vytvorením 2 200 pracovných miest vďaka investíciám do podnikov, ako aj inovačných projektov spolupráce, infraštruktúry a ľudských zdrojov prostredníctvom poradenských služieb v oblasti odbornej prípravy a miestnych služieb obyvateľstvu vrátane integrácie marginalizovaných spoločenských skupín.

Podpora rozvoja vidieka predstavuje druhý pilier spoločnej poľnohospodárskej politiky, pričom členským štátom poskytuje finančné krytie z prostriedkov EÚ na celoštátne či regionálne riadenie viacročných spolufinancovaných programov. Celkovo sa vo všetkých 28 členských štátoch ráta so 118 programami. Nariadenie o rozvoji vidieka sa týka šiestich hospodárskych, environmentálnych a sociálnych priorít, pričom jednotlivé programy obsahujú jasné ciele, v ktorých je stanovené, čo je potrebné dosiahnuť. V snahe o lepšiu koordináciu opatrení a maximalizovanie synergických účinkov s inými európskymi štrukturálnymi a investičnými fondmi (EŠIF) sa navyše s každým členským štátom uzavrela partnerská dohoda, v ktorej sa kladie dôraz na širokú stratégiu daného štátu v oblasti štrukturálnych investícií financovaných z prostriedkov EÚ.

Tento dokument poskytuje stručný prehľad o tom, ako sa v programe rozvoja vidieka riešia príležitosti a výzvy, pred ktorými stojí Slovensko. V tabuľke uvedenej v prílohe sa vytyčujú priority a oblasti zamerania, pričom pri každej z nich sa uvádzajú osobitné ciele a pridelené rozpočtové prostriedky.

1. SITUÁCIA A HLAVNÉ VÝZVY

Slovenská republika má rozlohu 49 036 km², z čoho 48% zaberá poľnohospodárska pôda a 40% je pokrytých lesmi. Poľnohospodárska pôda sa skladá približne zo 71% ornej pôdy a z 28% trvalých trávnych porastov, pričom 65 % poľnohospodárskej pôdy je klasifikovaných ako pôda s prírodnými prekážkami, ktoré obmedzujú jej produkčný potenciál. Slovensko má 5,4 milióna obyvateľov, z ktorých 88% žije v prevažne vidieckych a prechodných regiónoch pokrývajúcich 95% územia Slovenska.

Slovenské poľnohospodárstvo sa vyznačuje dvojakou štruktúrou poľnohospodárskych podnikov s vysokým podielom (80%) malých poľnohospodárskych podnikov so štandardnou

výrobou do 15 000 EUR a menším počtom veľkých poľnohospodárskych podnikov (1 180) so štandardnou výrobou presahujúcou 250 000 EUR. Celkovo je pre poľnohospodársku výrobu charakteristická nízka pridaná hodnota poľnohospodárskej prvovýroby zameranej väčšinou na výrobu obilnín a olejnín. Hoci slovenské poľnohospodárstvo a slovenský potravinársky priemysel dokážu vyrábať vysokokvalitné výrobky, zvyšujúci sa vývoz surovín poľnohospodárskej prvovýroby a dovoz konečných potravinárskych výrobkov spôsobuje, že na Slovensku sa spracúva iba 65% domácej výroby. Produktivita práce v poľnohospodárstve a v potravinárskom priemysle je veľmi nízka, v prvom prípade predstavuje 46% a v druhom 39% priemeru EÚ. Neustály pokles stavu zamestnancov v poľnohospodárstve radí Slovensko medzi krajiny s najnižším podielom poľnohospodárskych pracovníkov na celkovom počte zamestnancov (polovica priemeru EÚ). V dôsledku vysokého pokrytia územia Slovenska lesmi (40%) je lesné hospodárstvo významným odvetvím vidieckeho hospodárstva, avšak sieť lesných ciest si vyžaduje značné investície. Odvetvie lesného hospodárstva sa takisto viac zameriava na prvovýrobu než na ďalšie spracovanie a je veľmi závislé od výnosov (80%) z ťažby dreva.

Slovenský vidiek so svojimi horskými a podhorskými oblasťami a nížinami, ako aj rôznymi klimatickými podmienkami, je bohatý na biodiverzitu. Veľmi extenzívne poľnohospodárstvo vedie v niektorých oblastiach k opúšťaniu pôdy a strate biotopov trávnych porastov, z ktorých 69% sa riadne neobhospodaruje. 20% poľnohospodárskych oblastí má vysokú prírodnú hodnotu, pričom oblasti sústavy NATURA 2000 na Slovensku pokrývajú 16% poľnohospodárskych plôch a 46% lesov.

Miera nezamestnanosti vo vidieckych oblastiach sa pohybuje nad priemerom EÚ (8,4%, EÚ: 6,3%). Marginalizované rómske komunity väčšinou obývajú vidiecke oblasti, kde je ponuka pracovných príležitostí trvalo nízka. Riešenie nepriaznivej situácie si bude vyžadovať investície do infraštruktúry, diverzifikácie vidieckeho hospodárstva a do zvyšovania ľudského kapitálu.

2. RIEŠENIE TÝCHTO VÝZIEV V PROGRAME ROZVOJA VIDIEKA NA SLOVENSKU

Slovensko je bohaté na prírodné a tradičné dedičstvo a prírodné zdroje, ktoré poskytujú príležitosti pre väčšiu diverzifikáciu poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a vidieckeho hospodárstva (napr. prostredníctvom vidieckeho cestovného ruchu). Pomoc z programu rozvoja vidieka podporí inovačné projekty, ktoré prinesú nové výrobky, technológie, techniky alebo spôsoby práce. Jedným z hlavných cieľov bude zvýšiť konkurencieschopnosť poľnohospodárstva a lesného hospodárstva prostredníctvom podpory investícií, ktoré prinášajú vyššiu pridanú hodnotu do prvovýroby a zvyšujú efektívnosť organizácie dodávateľského reťazca. Týmto spôsobom by diverzifikácia poľnohospodárstva s osobitným zameraním na odvetvia rastlinnej výroby (napr. ovocie a zelenina) a živočíšnej výroby mala vytvoriť odolnejšie a produktívnejšie poľnohospodárstvo s novými pracovnými miestami a alternatívami jeho diverzifikácie.

Druhým hlavným cieľom bude ochrana a zachovanie vysokej prírodnej hodnoty poľnohospodárskych a lesných oblastí, ktoré sa zameria na udržateľné využívanie pôdy a vody, a poskytne tak viac príležitostí pre výrobu vysokokvalitných potravín a zabezpečovanie činností vidieckeho cestovného ruchu vrátane diverzifikácie výrobkov a služieb smerom k rôznym hospodárskym činnostiam vo vidieckych oblastiach, ktoré nepatria do odvetvia poľnohospodárstva.

Vďaka programu rozvoja vidieka sa okrem toho zlepšia podmienky hospodárskeho a sociálneho života obyvateľov vidieka prostredníctvom investícií do lepšej a novej siete infraštruktúry vrátane širokopásmovej infraštruktúry. K lepšiemu využívaniu miestnych zdrojov a rozšíreniu vlastníctva investícií a spolupráce miestnych aktérov pri integrácii hospodárskych činností na vytváranie nových pracovných miest a zlepšovanie kvality života by mal prispieť aj prístup na základe iniciatívy LEADER.

S cieľom znásobiť účinok investícií sa vo väzbe na európske partnerstvo v oblasti inovácií zamerané na poľnohospodársku produktivitu a udržateľnosť vyškolí 6 500 osôb a podpora sa poskytne 25 operačným skupinám.

V roku 2020, bola do programu rozvoja vidieka zahrnutá výnimočná dočasná podpora pre

mikro, malé a stredné podniky pôsobiace v spracovateľskom priemysle (odhadovaný počet potenciálnych prijímateľov 317), a to ako odpoveď na krízu spôsobenú pandémiou COVID-19.

Program rozvoja vidieka na Slovensku sa sústreďuje na šesť priorít rozvoja vidieka (priorita č. 1 prenos znalostí a inovácií je začlenená do ostatných piatich priorít), pričom hlavnou prioritou je priorita č. 4: obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov, ktoré súvisia s poľnohospodárstvom a lesným hospodárstvom.

Konkurencieschopnosť odvetvia poľnohospodárstva a udržateľné lesné hospodárstvo

V rámci tejto priority PRV zahŕňa podporu pre **2 072** poľnohospodárskych podnikov (8,47% všetkých poľnohospodárskych podnikov) na investície do odvetví rastlinnej výroby (s výnimkou obilnín a olejní) a živočíšnej výroby a zároveň sa zameriava na efektívne využívanie zdrojov (vody, pôdy, energie) a emisie skleníkových plynov. Generačná výmena sa posilní prostredníctvom pomoci na začatie podnikateľskej činnosti pre **1 200** mladých poľnohospodárov a rozvojovej pomoci pre **396** malých rodinných poľnohospodárskych podnikov. Tieto ciele budú podporené činnosťami týkajúcimi sa prenosu znalostí prostredníctvom odbornej prípravy, demonštračných činností a výskumných projektov, ktoré poskytnú inovačné riešenia na zvýšenie udržateľnosti a produktivity poľnohospodárstva. Konkurencieschopnosť lesného hospodárstva by sa mala zvýšiť vybudovaním a/alebo modernizáciou **458 km** lesných ciest, investíciami do moderných technológií vrátane investícií do spracovania v **500** lesohospodárskych podnikoch.

Organizácia potravinového reťazca vrátane spracovania poľnohospodárskych výrobkov a ich uvádzania na trh, dobrých životných podmienok zvierat a riadenia rizík v poľnohospodárstve

Približne **730 podnikov potravinárskeho priemyslu** získa podporu na investície zamerané na zvýšenie pridanej hodnoty domácej výroby, ako aj na kolektívne investície a integrované projekty zamerané na presadzovanie horizontálnej a vertikálnej spolupráce subjektov potravinového reťazca.

Riziko škôd spôsobených povodňami v poľnohospodárstve sa zníži obnovením a modernizáciou **267,5 km hydromelioračných kanálov**, ktoré ochránia **22 500 ha poľnohospodárskej pôdy**.

Obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov, ktoré súvisia s poľnohospodárstvom a lesným hospodárstvom

V rámci tejto priority bude PRV **zamedzovať opúšťanie pôdy** (zameria sa na 1,2 milióna ha pôdy) a podporovať **postupy ekologického poľnohospodárstva** (poskytne sa podpora na 150 000 ha pôdy), pričom zachová poľnohospodársku činnosť v oblastiach, kde pre poľnohospodárstvo existujú prírodné a iné osobitné obmedzenia. **Takmer na 239 150 ha poľnohospodárskej pôdy** budú hospodáriť **poľnohospodári, ktorí na seba prevzali dobrovoľné agroenvironmentálne a klimatické záväzky** a ktorí v záujme lepšieho dosahovania environmentálnych a klimatických prínosov využijú aj príslušnú odbornú prípravu a poradenské služby. Odolnosť lesov proti prírodným katastrofám sa zvýši prostredníctvom opatrení zameraných na prevenciu požiarov, biotických chorôb a povodní a na odstraňovanie škôd po takýchto udalostiach.

Efektívnosť využívania zdrojov a klíma

Táto priorita sa bude zameriavať na **využívanie obnoviteľných zdrojov energie**, najmä prostredníctvom spracovania odpadu a produkcie biomasy z agropotravinárskeho odvetvia a lesného hospodárstva. Dodatočné vplyvy v oblasti efektívneho využívania zdrojov a klímy sa očakávajú aj od investičných projektov podporovaných v rámci ostatných priorít.

Sociálne začlenenie a miestny rozvoj vo vidieckych oblastiach

Investície do diverzifikácie vidieckeho hospodárstva do oblastí mimo poľnohospodárstva by mali vytvoriť **700 pracovných miest** prostredníctvom vykonávania stratégií miestneho rozvoja a ďalších **1 100 pracovných miest** v mikropodnikoch a malých podnikoch. Investície do širokopásmovej infraštruktúry malých obcí by mali obyvateľom vidieka a miestnym podnikom priniesť vysokorýchlostný internet za dostupné ceny. Osobitné opatrenia podporia sociálnu integráciu marginalizovaných spoločenských skupín.

Z hľadiska rozpočtu (celkové verejné financovanie) je **najnákladnejších týchto päť opatrení PRV:**

- 940 miliónov EUR vyčlenených na opatrenie č. 4: produktívne investície,
- 627 miliónov EUR vyčlenených na opatrenie č. 13: platby pre oblasti s prírodnými obmedzeniami a inými osobitnými obmedzeniami,
- 247 miliónov EUR vyčlenených na opatrenie č. 8: lesné hospodárstvo,
- 223 miliónov EUR vyčlenených na opatrenie č. 14: dobré životné podmienky zvierat,
- 163 miliónov EUR vyčlenených na opatrenie č. 11: ekologické poľnohospodárstvo

Príloha 1: Orientačné údaje o verejnej finančnej podpore pre Program rozvoja vidieka na Slovensku

Oblasť zamerania a ciele	Opatrenie	Celkový verejný príspevok v EUR	%
Priorita č. 1: Prenos znalostí a inovácie v poľnohospodárstve, lesnom hospodárstve a vo vidieckych oblastiach¹			
<u>1A: podpora inovácií, spolupráce a vedomostnej základne</u> 2,76% z výdavkov PRV	01 znalosti		
	02 poradenské služby		
	16 spolupráca		
1B: posilnenie prepojenia (s výskumom atď.) 85 operácií v oblasti spolupráce	16 spolupráca		
<u>1C: odborná príprava</u> 6 425 účastníkov	01 znalosti		
Priorita č. 2: Životaschopnosť poľnohospodárskych podnikov, konkurencieschopnosť a trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov		630 134 489	20,71
<u>2A: hospodársky výkon, reštrukturalizácia a modernizácia</u> 8,47% podnikov s podporou z PRV	01 znalosti	5 367 000	0,18
	02 poradenské služby	3 007 500	0,10
	04 investície	403 840 439	13,28
	06 rozvoj poľnohospodárskych podnikov	5 950 000	0,20
	16 spolupráca	26 000 000	0,85
<u>2B: vstup kvalifikovaných poľnohospodárov, generačná výmena</u> 4,91% podnikov s podporou z PRV	01 znalosti	1 250 000	0,04
	02 poradenské služby	480 000	0,02

¹ Finančné prostriedky pridelené pre prioritu č. 1 nie sú uvedené, keďže výdavky sú rozdelené medzi iné oblasti záujmu.

	04 investície	0	0
	06 rozvoj poľnohospodárskych podnikov	60 000 000	1,97
<u>2C+: výkonnosť lesného hospodárstva</u> 500 lesohospodárskych podnikov s podporou z PRV	01 znalosti	200 000	0,01
	02 poradenské služby	225 000	0,01
	04 investície	55 000 000	1,81
	08 investície do lesného hospodárstva	68 814 550	2,26
Priorita č. 3: Podpora organizácie potravinového reťazca vrátane spracovania poľnohospodárskych výrobkov a ich uvádzania na trh, dobrých životných podmienok zvierat a riadenia rizík		666 060 620	21,90
<u>3A: zvyšovanie konkurencieschopnosti prvovýrobcov</u> 0,57% podnikov s podporou z PRV	01 znalosti	1 200 000	0,04
	02 poradenské služby	157 500	0,01
	04 investície	365 549 987	12,02
	14 dobré životné podmienky zvierat	223 825 642	7,36
	16 spolupráca	34 700 000	1,14
<u>3B: predchádzanie rizikám poľnohospodárskych podnikov a ich riadenie</u> 22 500 ha plochy chránenej proti povodňam	01 znalosti	500 000	0,02
	02 poradenské služby	127 000	0,004
	05 predchádzanie	40 000 000	1,31
Priorita č. 4: Obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov, ktoré súvisia s poľnohospodárstvom a lesným hospodárstvom²		1 245 627 684	40,95
<u>4A: biodiverzita</u> 25,10% poľnohospodárskej pôdy na základe zmlúv	01 znalosti	3 113 000	0,10
	02 poradenské služby	1 942 500	0,06

² Výdavky v rámci priority č. 4 sú naplánované pre priority č. 4 ako celok, nie pre jednotlivé oblasti záujmu.

2,72% lesnej pôdy na základe zmlúv <u>4B: vodné hospodárstvo</u> 24,70% poľnohospodárskej pôdy na základe zmlúv 1,18% lesnej pôdy na základe zmlúv <u>4C: hospodárenie s pôdou</u> 20,65% poľnohospodárskej pôdy na základe zmlúv 1,18% lesnej pôdy na základe zmlúv	04 investície	101 840 432	3,35
	08 investície do lesného hospodárstva	177 733 365	5,84
	10 agroenvironmentálne opatrenia súvisiace s klímou	151 863 208	5,00
	11 ekologické poľnohospodárstvo	163 415 838	5,37
	12 sústava Natura 2000 a rámcová smernica o vode	8 296 000	0,27
	13 oblasti s prírodnými prekážkami	627 709 641	20,63
	15 lesné prostredie	7 713 700	0,25
	16 spolupráca	2 000 000	0,07
Priorita č. 5: Propagácia efektívneho využívania zdrojov a podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo odolné voči zmene klímy v odvetviach poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva		19 587 535	0,64
<u>5C: energia z obnoviteľných zdrojov</u> 58,2 miliónov EUR celková investícia do výroby energie z obnoviteľných zdrojov	01 znalosti	400 000	0,01
	04 investície	14 673 119	0,48
	06 rozvoj poľnohospodárskych podnikov	370 766	0,01
	16 spolupráca	3 000 000	0,10
<u>5E: zachovávanie/sekvestrácia oxidu uhličitého</u> 0,01% poľnohospodárskej a lesnej pôdy na základe zmlúv	01 znalosti	400 000	0,01
	02 poradenské služby	60 000	0,002
	08 investície do lesného hospodárstva	683 650	0,02
Priorita č. 6: Podpora sociálneho začleňovania, zmierňovania chudoby a hospodárskeho rozvoja vo vidieckych oblastiach		373 784 687	12,29
<u>6A: diverzifikácia, MSP a tvorba pracovných miest</u>	01 znalosti	1 500 000	0,05

1 100 pracovných miest vytvorených v rámci podporovaných projektov	06 rozvoj poľnohospodárskych podnikov	79 291 431	2,61
	16 spolupráca	3 000 000	0,10
	21 covid-19 kríza	3 662 214	0,12
<u>6B: miestny rozvoj</u> 31,26% vidieckeho obyvateľstva, na ktoré sa vzťahujú stratégie miestneho rozvoja 4,46% vidieckeho obyvateľstva, ktoré má prospech zo zlepšenia služieb/infraštruktúry 700 pracovných miest vytvorených v rámci podporovaných projektov	07 základné služby	112 500 000	3,70
	19 iniciatíva Spoločenstva pre rozvoj vidieka a miestny rozvoj vedený komunitou	146 431 042	4,82
<u>6C: IKT</u> 1,09% vidieckeho obyvateľstva, ktoré má prospech z nových/lepších služieb alebo infraštruktúry (IKT)	01 znalosti	400 000	0,02
	07 základné služby	27 000 000	0,89
Technická pomoc		79 055 720	3,55
Celkové verejné výdavky (v EUR)		3 042 026 353	100